

Desembre 2009

Oriol Martorell: músic, educador, polític

Raimon Obiols

L'adscripció i l'activitat d'Oriol Martorell en el camp del socialisme català no poden ser explicades si no es fa referència, d'una banda, a una seqüència històrica (de caràcter personal, col·lectiu i generacional), i, de l'altra, a les característiques del procés de la unitat socialista a Catalunya i de la pròpia constitució del Partit dels Socialistes de Catalunya.

Des de la seva constitució, el PSC va tenir la sort de veure que un nombre important i qualificat d'homes i dones del món de la cultura catalana s'oferien a incorporar-se al partit o a col·laborar-hi. Això, en un primer moment va sorprendre, perquè en el tardo-franquisme el PSUC havia desenvolupat una política molt activa entre els intel·lectuals i havia assolit posicions molt hegemòniques entre allò que anomenaven les "forces de la cultura".

Però, en els anys finals del franquisme i de la transició, una majoria de persones independents del món de la cultura que havien participat en els moviments unitaris contra la dictadura van veure en el procés constituent del PSC una referència que inspirava confiança pel tarannà de la seva gent, desenvolupava una política oberta i unitària i representava, per la seva composició, una catalanitat real que s'expressava en un catalanisme social i ciutadà, allunyat de les retòriques identitaristes i excloents. A més a més ofería la possibilitat de protagonitzar en peu d'igualtat un procés de debat i de construcció d'un partit de nou tipus: obert, descentralitzat (ara diríem "en xarxa", aleshores en deïem "autogestionat"), amb una veritable direcció

col·lectiva i, en general, amb un tarannà molt participatiu, igualitari i anti-jeràrquic. Crec que per a Oriol Martorell, com per a molts altres, aquestes foren característiques que motivaren la seva incorporació al procés socialista; ho féu sense reserves.

Recordo les converses amb l'Oriol en el període de la constitució i arrencada del PSC, sobretot a l'entorn de la qüestió més difícil que es plantejà, que fou la forma d'articulació amb el PSOE, que des de bon començament donà peu a duríssimes campanyes de desqualificació contra els socialistes catalans, als qui alguns acusaven poc menys que de traïdors a Catalunya. Jo estava convençut de l'absoluta conveniència de la unitat socialista a Catalunya, no sols per raons defensives (impedir el lerrouxisme), sinó també de futur (la construcció d'una unitat civil nacional de base catalanista), però no podia deixar de tenir les meves preocupacions pel que fa a les contradiccions inevitables del nostre procés. Haig de dir, amb tota rotunditat, que l'Oriol no em mostrà mai la menor objecció, la menor temença, la menor crítica (un comentari similar, però potser sense una rotunditat tan absoluta, el podria fer de Maria Aurèlia Capmany o d'Alexandre Cirici). El cert és que a tots ells els relliscava bastant la campanya orquestrada per la dreta nacionalista sobre un eventual "socialisme botifler". Qui se'n reia més era l'Oriol, que s'esforçava visiblement, en les nostres converses, per esvair les nostres temences que estigués afectat en el mes mínim.

Aquesta actitud, que Oriol mantingué en tot moment, tingué un gran valor per a nosaltres, perquè només un ingenu podria pensar que no implicava cap mena de cost humà o sentimental. Cristià, líder actiu del món coral, home provinent de l'escoltisme catòlic, a Oriol Martorell li "tocava", des d'un punt de vista convencional, ser d'una altra adscripció i concretament de la que pretenia de posar aquests ambients rere un determinat projecte polític i personal. Era, a més, un home molt conegut i apreciat, simpàtic, popular. La seva imatge dirigint el cant d'"Els Segadors" a Sant Boi o al Nou Camp havia esdevingut una icona inoblidable.

És evident que a molts els dolia la seva adscripció al socialisme; de fet m'arribaren, a l'època, els ecos de sarcasmes adreçats al "sociata" Oriol Martorell en els seus entorns culturals, socials i professionals més immediats. Per a alguns l'adscripció socialista de l'Oriol tenia, en aquells anys, un punt d'"escàndol".

Oriol Martorell tenia els seus motius per mantenir la seva fidelitat al projecte socialista català. Derivaven, em sembla, de la seva experiència personal i de la maduració del seu pensament d'arrels essencialment cristianes: "vull ser recordat com un bon cristià i com un bon català", diuen que havia comentat a la seva família. La biografia comptà també molt: el seu pare, Artur Martorell, havia pagat a *Pompas fúnebres* de l'Ajuntament (franquista) de Barcelona els seus "pecats" d'impulsió del Patronat Escolar municipal; però també comptà l'experiència col·lectiva del país ferit de guerra, una Catalunya ocupada per la dictadura, amb la seva cultura i la seva llengua malferides i perseguides.

Cal dir a més a més que, en aquest panorama, l'existència d'una àmplia "zona grisa" d'una burgesia indiferent i acomodaticia era un element essencial que provocava en les noves generacions una reacció i una presa de consciència; no parlo de por; parlo d'indiferència i de còmoda passivitat. Sense ésser franquistes (per bé que de burgesos catalans franquistes n'hi va haver bastants), aquells sectors no es trobaren massa malament sota la dictadura, i per descomptat no estaven disposats a aixecar un dit per a oposar-s'hi. Crec que en aquest element de dimissió, i d'escàndol, hi hagué un motiu de la presa de posició de gent com l'Oriol.

Oriol Martorell tingué un paper protagonista destacat en algunes iniciatives polítiques, en particular en la Convenció per una majoria nacional i de progrés l'any 1988; i també en una altra iniciativa (que no reeixí a causa dels canvis interns produïts pel congrés de Sitges del PSC): la constitució de la Fundació Imaginàrium, de la que ell fou president i que dirigí Quico Trillas; tenia com a objectiu la celebració d'un festival anual amb debats i concerts adreçats a la gent jove (del qual només se'n celebrà una

primera edició en uns espais poliesportius a Horta l'any 1994). L'evolució posterior de les JSC, seguint la del PSC, interrompé una iniciativa que ara enyorem.

Des del 1992 fins al 1996 fou diputat al Parlament de Catalunya. La seva presència a la llista era, clarament, un factor important de prestigi; però la seva tasca parlamentària no fou només la d'una figura de prestigi, sinó la d'un diputat actiu, treballador i amb iniciatives (entre elles una de simbòlica però important: fer d'"Els Segadors" l'himne de Catalunya). "Amb aquesta llei", digué aleshores des de la tribuna de l'hemicicle, "es formalitza la lliure i centenària decisió del poble de Catalunya que, des de diversos camps del catalanisme, ha assumit 'Els segadors' com l'himne nacional català".

Deixà el Parlament, l'any 1996, a contracor, però sense queixar-se, quan els resultats del congrés de Sitges es feren sentir en la composició de la nova llista electoral, de la qual l'Oriol va desaparèixer amb d'altres diputats i diputades. Després continuà participant en les nostres activitats, fins al final: el recordo especialment en la seva darrera reunió amb amics i amigues socialistes, celebrada en un centre cívic de Sant Andreu, pocs mesos abans de la seva mort. Hi assistí ja molt malalt, carretejant un aparell d'oxigen, en unes condicions que l'obligaven a deixar de tant en tant la sala on debatíem per tal de sortir a l'aire obert a reposar.

Oriol Martorell i Codina, que havia nascut a Barcelona el 10 de novembre de 1927 i que hi morí el 24 d'agost de 1996, fou un músic i un musicòleg de talent, i d'una gran tenacitat: durant més de quaranta anys dirigí la Coral Sant Jordi, que havia fundat en 1947, i fou líder evident del moviment coral de Catalunya, però fou també un educador (un educador dels gustos i dels valors del poble) i un polític en el sentit més autèntic de l'expressió. En totes les dimensions de la seva trajectòria humana estigué sempre al servei d'una idea de Catalunya, que identificava el nostre país amb un ideal de llibertat, justícia i solidaritat.